

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Wolfgang Van der Veken Vyncke

tegen

VRT – Radio 1

Met een mail van 8 januari 2020 dient de heer Wolfgang Van der Veken Vyncke een klacht in tegen VRT – Radio 1. Aanleiding is een item van 11 december 2019 in het programma ‘Byloo’, op de website van Radio 1 herbeluisterbaar onder de titel *Vertelde Wolfgang Van der Veken Vyncke gisteren een paar 'Sweet little lies'?* Bedrijfsjurist Anaïs De Bièvre van de VRT antwoordt met een brief van 27 februari 2020.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft via videoconferentie een hoorzitting gehouden op 11 mei 2020. Wolfgang Van der Veken Vyncke nam deel aan de zitting. Voor Radio 1 namen Anaïs De Bièvre en presentator Vincent Byloo deel.

DE FEITEN

Het item gaat over de uitspraken van vicepreses Wolfgang Van der Veken Vyncke van studentenvereniging KVHV (Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond) in het Canvas-programma ‘De Afspraak’ de avond voordien. Daar was hij te gast naar aanleiding van een door KVHV georganiseerde en omstreden lezing van plastisch chirurg Jeff Hoeyberghs.

Presentator Vincent Byloo laat in zijn programma een fragment horen uit ‘De Afspraak’, waarin Van der Veken Vyncke zegt dat er geen band is tussen KVHV en Schild & Vrienden en dat hij zelf geen lid is en nooit geweest is van Schild & Vrienden, waarna Byloo verwijst naar een eerdere ‘Pano’-reportage over Schild & Vrienden en naar Facebook. Hij suggereert Van der Veken Vyncke om nog eens goed te kijken naar de ‘Pano’-reportage, waarin hij op bijna elk beeld als een schoothondje achter Dries Van Langenhove aanhuppelt en enthousiast applausseert als Van Langenhove verkozen wordt als studentenvertegenwoordiger in de raad van bestuur van de UGent, of om de Facebookpagina van Schild & Vrienden te checken waar hij op meerdere foto’s te zien is in het blauwe T-shirt van de organisatie en waar hij met naam getagd is, waarna Byloo de liedjes ‘Liegebeest’ en ‘Little Lies’ van Fleetwood Mac draait met de uitspraken van Van der Veken Vyncke in ‘De Afspraak’ erop gemonteerd.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGER zegt dat radiopresentator Vincent Byloo hem in zijn programma belachelijk maakt en beschuldigt zonder hem een kans op wederhoor te geven. Byloo verschuift de focus van een maatschappelijke discussie naar klager, terwijl die er voorheen niet lag. Zo schendt Byloo artikels 20 en 22 van de Code over wederhoor en respect voor de rechten van degene die in de berichtgeving voorkomt.

Klager ziet niet in wat de maatschappelijke relevantie is om zijn persoon in de hele discussie zo naar de voorgrond te trekken. Hij was het centrale onderwerp in het radio-item, terwijl hij in ‘De Afspraak’, op vraag van de VRT, de vereniging KVHV vertegenwoordigde. Ook in

een artikel van journalist Tim Verheyden op vrtnws.be stond klager niet centraal. Verheyden haalde hem in zijn artikel kort aan en schreef expliciet dat hij niet van belang was.

Klager neemt er aanstoot aan dat Byloo hem geen kans op wederhoor gaf, terwijl de VRT-redactie dat wel deed in 'De Afspraak' op televisie en in het artikel van Verheyden op de website. In tegenstelling tot 'De Afspraak' en Verheyden noemde Byloo klager een leugenaar.

De feiten ten gronde doen er in deze zaak niet toe, zegt klager. Hij stelt niet dat de feiten ergens niet waar zijn of er niet toe doen, maar zegt dat de discussie daarover op een andere plaats dan voor de Raad beslecht moet worden. Het is daarom moeilijk om dat in deze context aan te brengen. Byloo spreekt over objectief vaststelbare feiten en distilleert daaruit in zijn radio-item een ongenueanceerde, onjuiste en onware conclusie, zegt klager. Daarom was het maatschappelijk irrelevant om de focus van de maatschappelijke discussie naar hem te verschuiven, wat voorheen niet zo was.

De toon van het radio-item is beledigend, denigrerend en provocerend. Byloo verwijst naar het KVHV als 'de sjarels' en maakt de familienaam van klager impliciet belachelijk waar hij zegt: "Wolfgang Van der Veken Vyncke, heet die vicepreses van KVHV. Je gelooft het bijna niet." Verder noemt hij hem een 'schoothondje' en spreekt hem uitdagend aan: "Beste Wolfgang Van der Veken Vyncke, als je toevallig aan het luisteren bent naar de linkse staatszender, het is maar een kleine suggestie, hé." Radio 1 heeft het over infotainment en zegt dat het programma satirisch en humoristisch omgaat met gebeurtenissen, maar dat gebeurt op een manier die mensen belachelijk kan maken en verwijtend kan overkomen. Er komt feitelijke informatie aan bod en in zoverre heeft het programma een objectieve waarde.

Radio 1 zegt dat de luisteraar de eigenheid van het programma begrijpt, maar dat is een ideaalbeeld. Genoeg mensen vonden dat het te ver ging en waren geschokt. Anderen zullen zich in de handen gewreven hebben omdat een figuur van KVHV op de nationale radio belachelijk werd gemaakt.

RADIO 1 stelt de ontvankelijkheid van de klacht in vraag omdat 'Byloo' geen journalistiek programma is. Wat de grond van de zaak betreft gaat het om satire en moet een satirisch programma niet iedereen over wie een grap wordt gemaakt om wederhoor vragen.

'Byloo' op Radio 1 is geen informatief of journalistiek actualiteitsprogramma. Het doel is niet om de luisteraar te informeren of nieuwsfeiten te brengen. Het gaat, zoals satire, op ironische en humoristische wijze muzikaal op wandel met de actualiteit, die het relativerend en spottend benadert, zonder daar een eigen waarheid of opvatting aan toe te voegen. De toon is ernstig als het moet, tongue in cheek of ironisch als het kan. Het is belangrijk dat Radio 1 ruimte biedt voor zulke programma's, zoals Canvas dat doet met 'De Ideale Wereld'. De principes van de journalistieke code, zoals wederhoor, zijn niet van toepassing op zulke programma's.

Overigens was er, wat wederhoor betreft, geen sprake van beschuldigingen. Als klager door de radio-uitzending meent in zijn eer en goede naam getroffen te zijn of als hij negatieve reacties ontvangen zou hebben, is dat niet te wijten aan 'beschuldigingen' op de radio, maar is dit een gevolg van zijn eigen ontkennende antwoord op tv.

De presentator bracht geen nieuwsfeiten en uitte geen beschuldigingen. Hij maakte expliciet duidelijk dat het ging over uitspraken van klager daags voordien in 'De Afspraak' en koppelde daar twee muzieknummers aan. Hij dreef de spot met de achterliggende kwestie of

er al dan niet banden bestonden tussen KVHV en Schild & Vrienden. Hij speelde nooit de man maar de bal, waardoor weliswaar soms de woordvoerder van de bal geraakt wordt. Overigens deed hij ook aan zelfspot door de VRT ‘de linkse staatszender’ te noemen.

In een satirisch programma is het niet nodig en niet werkbaar om aan iedereen met wiens opvattingen gespot wordt een reactie of wederhoor te vragen. Dan zouden ook eindejaarsconferenciers een reactie of wederhoor moeten vragen aan iedereen over wie een mop wordt gemaakt. Bovendien heeft klager daags voordien zijn betoog kunnen houden in ‘De Afspraak’. Byloo heeft daaruit letterlijk geciteerd en enkel objectief vaststelbare gegevens toegevoegd. Hij gaf daar een satirische draai aan zoals hij ook doet met andere actuele onderwerpen en met mensen van andere politieke gezindten en bracht geen nieuwe informatie waarvoor hij een nieuwe reactie zou moeten vragen.

Klager zegt dat de objectief vaststelbare feiten er niet toe doen, maar daar gaat het net wél om. Byloo steekt in zijn programma de draak met het feit dat klager in ‘De Afspraak’ een loopje nam met de werkelijkheid door zijn betrokkenheid bij Schild & Vrienden te minimaliseren. Daar is de grap op geënt. Byloo gebruikt in zijn item algemeen bekende en – via ‘De Afspraak’, een eerdere ‘Pano’-reportage en de Facebookpagina van Schild & Vrienden – publiek toegankelijke informatie over actuele feiten. Hij beweert niets en beschuldigt klager nergens van, maar stelt enkel vast dat er een loopje werd genomen met de werkelijkheid. Hij heeft klager ook niet expliciet leugenaar genoemd. Wel impliciet door de muzikale montage, maar dat is net de satirische insteek om het niet letterlijk te zeggen maar te insinueren, weliswaar gebaseerd op objectief vaststelbare feiten die zijn aangehaald.

Byloo viseert klager niet persoonlijk, zoals hij zegt. Het item gaat niet over zijn privéleven, maar is gekaderd in de context en de functie van klager bij het KVHV. Het publiek kent het programma en weet dat het de spottende stijl met een korrel zout moet nemen.

BESLISSING

Wat betreft ontvankelijkheid, maakt het item deel uit van een programma op Radio 1, de informatiezender van de VRT, dat zichzelf omschrijft als een actuaprogramma waarin de presentator de actualiteit becommentarieert aan de hand van muziek.

Klager noemt het item en de manier waarop het behandeld wordt niet maatschappelijk relevant. Het behoort evenwel tot de vrije redactionele keuze van de programmamaker om te beslissen welke thema’s hij relevant acht om aandacht aan te besteden en op welke manier hij uiting geeft aan die keuze.

Het radio-item over klager is vergelijkbaar met een cartoon in een krant of magazine. In een programma dat hij dagelijks presenteert op de informatiezender van de VRT uit Vincent Byloo, aan de hand van een montage met muziekfragmenten, in zijn eigen bekende, ludieke en spottende stijl, zijn mening over de uitspraken van klager in een lopend maatschappelijk debat, waarin die als vicepreses van het KVHV betrokken was. Hij confronteert die uitspraken op satirische wijze met gegevens die klager niet tegenspreekt. Zoals bepaald in artikel 5 van de Code geniet een journalist, als auteur van een cartoon of column, een grotere mate van vrijheid om zijn mening te geven en om conclusies te trekken uit de feiten dan in feitelijke berichtgeving, daarbij inbegrepen de vrijheid om feiten of uitspraken humoristisch, met overdrijving en provocerend op de korrel te nemen of ermee te spotten.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ontvankelijk maar ongegrond.

Brussel, 2 juli 2020